

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Dnr: 511-10968-2004

Bevarandeplan Strandstuviken, Nyköpings kommun

Översikt:

Natura 2000-kod: SE0220020

Natura 2000-område: Strandstuviken

Totalareal: 997 ha

Upprättad av: Länsstyrelsen i Södermanlands län

Fastställd av Länsstyrelsen: 2007-12-18

Områdestyp: Natura 2000-område enligt Habitatdirektivet och Fågeldirektivet.

Status: Godkänt av Regeringen 1998-01-22

Ägandeförhållanden: Kommun

Skyddsform/miljöstöd: Naturreservat 1999-03-26

Fastighetsbeteckning: Arnö 1:3

Ekonomiska kartblad: 09H2e, 09H2f, 09H1e, 09H1f

Översiktlig beskrivning av området

Strandstuvikens naturreservat omfattar förutom Strandstuviken även Snäckviken, två grunda vikar i västra delen av havsfjärden Örsbaken och med ett rikt fågelliv, särskilt under rastperioderna vår och höst. De grunda vattens botten är mycket rika på organismer, vilket skapar ovanligt goda betingelser för fågellivet, främst under flyttningarna. Strandängarna har betats under lång tid och tidigare bredd vidsträckt slåttermarker ut sig här. Vegetationen är i stora delar rätt ensartad men lokalt finns mycket rik flora med flera arter som idag är sällsynta i regionen. Exempelvis har området en mycket speciell maskrosflora, som är unik för länet. Innanför strandängarna utbreder sig skogsområden, vilka oftast har hög bonitet och är örtrika. De har i många fall sitt ursprung i ekrika hagmarker. Många av ekarna står kvar idag som rester från ett tidigare betydligt öppnare landskap. I många fall har de gamla hagarna nu övergått i naturskogsliknande skogsbestånd med gran som dominerande trädslag. I dessa områden är det gott om död ved med bl.a. talrika grova lågor av gran. I de högsta partierna finns hållmarker med gamla tallar samt avsnitt med lövskog, där senvuxna ekar tillsammans med asp, björk och rönn bildar ett glest trädskikt.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet: (+ tillkommit efter flygbildstolkning). Naturtypen 6230 ”artrika staggräsmarker nedanför trädgränsen” och ”har försvunnit efter flygbildstolkningen.

<i>Naturtypskod</i>	<i>Naturtypens namn</i>	<i>Ungefärlig areal, ha</i>	
1140	Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten	12 ha	+
1160	Stora grunda vikar och sund	79 ha	
1630	*Havsstrandängar av östersjötyp	79 ha	
8230	Pionjärvegetation på silikatrika berghällar	6 ha	+
9010	*Västlig taiga	75 ha	
9050	Näringsrik granskog	15 ha	
9070	Trädklädd betesmark	23 ha	
9080	*Lövsumpskog	10 ha	
9160	Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog	0,5 ha	
9190	Näringsfattig ekskog	2,5 ha	
Total naturtypsareal:		302 ha	

Ingående arter enligt fågeldirektivet

ART	STATUS
Vitkindad gås, <i>Branta leucopsis</i>	Rastande
Sångsvan, <i>Cygnus cygnus</i>	Rastande
Havsörn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	Häckande
Törnskata, <i>Lanius collurio</i>	Häckande
Skräntärna, <i>Sterna caspia</i>	Rastande
Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>	Häckande

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade naturtyperna och arterna så att området bidrar till den biologiska mångfalden i landskapet och länet.

Syftet med Natura 2000 – området Strandstuviken är att skydda och vårda ett område med grunda vikar, strandängar, hagar och skogar med ett för länet ovanligt rikt fågelliv och en flora som delvis är unik för länet.

Förslag till bevarandemål

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

Areal

- ❖ Arealen ”Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten” får ej understiga 12 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Sedimentbottenarna skall vara fria från högre växtlighet, t.ex. vass och säv, och utgöra födoreserv för rastande fågelarter.
- ❖ Vattnets halt av kväve och fosfor skall inte överstiga dagens nivåer

Typiska arter

- ❖ För miljön typiska arter skall finnas kvar i minst samma omfattning som idag.

Stora grunda vikar och sund

Areal

- ❖ Arealen av ”Stora grunda vikar och sund” får ej understiga 79 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Vattnets halt av kväve och fosfor skall inte överstiga dagens nivåer
- ❖ Siktdjupet skall minst vara i nivå med dagens situation och ej minska.
- ❖ Växt- och djursamhällen knutna till vikens sedimentbottnar får inte minska i omfattning.

Typiska arter

- ❖ Arter typiska för naturtypen skall finnas kvar i minst samma omfattning som idag.

*Havsstrandängar av Östersjö-typ

Areal

- ❖ Arealen ”Havsstrandängar av Östersjötyp” får ej understiga 79 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Hävden skall vara så utformad att de hävdgynnade arterna inte minskar i omfattning och att områdets kärlväxtflora inte minskar i artrikedom.
- ❖ Träd- och buskskiktet skall inte överstiga 1% av arealen.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar eller öka i antal.
- ❖ Rödlistade arter skall finnas kvar i livskraftiga bestånd och inte minska.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytter

Areal

- ❖ Arealen klippvegetation på silikatrika bergytter får ej minska.

Struktur/funktion

- ❖ Bergytorna skall vara öppna och solexponerade. Träd- och buskskiktet skall understiga 5% av naturtypens yta.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar och inte minska.

* Västlig taiga

Areal

- ❖ Arealen västlig taiga får inte minska i framtiden.

Struktur/funktion

- ❖ Död ved av olika trädslag skall på sikt förekomma med minst 20 kubikmeter/hektar.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar och ej minska i antal.

Näringsrik granskog

Areal

- ❖ Arealen "Näringsrik granskog" får ej understiga 60 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Inslaget av lövträd och lövbuskar skall finnas kvar och öka.
- ❖ Relationen död/levande ved skall på sikt uppgå till 1/5
- ❖ Granen skall ej understiga 50% av trädskiktet
- ❖ Större ekar frihuggs om de utgör eller bedöms utgöra växt- eller boplats för rödlistade arter knutna till ek.

Typiska arter

- ❖ Fältskiktets artrikedom får inte minska med avseende på arter som hör till skogstypen.
- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar och inte minska.

Trädklädd betesmark

Areal

- ❖ Arealen "Trädklädd betesmark" får ej understiga 23 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Krontäckningen av träd och buskar är mellan 30% och 70%.
- ❖ Minst 50% av arealen har väl avbetad grässvål varje år vid vegetationsperiodens slut.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar och ej minska i antal.

*Lövsumpskog

Areal

- ❖ Arealen lövsumpskog skall minst vara 10 ha

Struktur och funktion

- ❖ Inslaget av gran får ej överstiga 15% av trädskiktet
- ❖ Relationen död/levande ved skall på sikt vara minst 1/5
- ❖ Kontinuiteten av lövträd skall bibehållas.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall förekomma i minst samma omfattning som idag.

Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog

Areal

- ❖ Arealen "näringsrik ek- eller ek-avenbokskog" får ej understiga 0,5 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Inslaget av gran får ej överstiga 15% av trädskiktet
- ❖ Relationen död/levande ved skall på sikt vara minst 1/5
- ❖ Kontinuiteten av lövträd skall bibehållas.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar i samma omfattning som vid basinventeringen.

Näringsfattig ekskog

Areal

- ❖ Arealen ”näringsfattig ekskog” får ej understiga 2,5 ha.

Struktur/funktion

- ❖ Ek skall ej understiga 50% av trädsiktet
- ❖ Relationen död/levande ved skall på sikt vara minst 1/5
- ❖ Kontinuiteten av lövträd skall bibehållas.

Typiska arter

- ❖ För naturtypen typiska arter skall finnas kvar i samma omfattning som vid basinventeringen.

Arter ur fågeldirektivet – förslag till bevarandemål

Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

- ❖ Populationerna av vitkindad gås skall inte minska

Sångsvan, *Cygnus cygnus*

- ❖ Vattnen utanför strandängarna och strandängarna skall även i fortsättning vara attraktiva som rastplats för sångsvan och arten skall observeras varje år.

Havsörn, *Haliaetus albicilla*

- ❖ Lämpliga boträd för havsörn skall finnas inom området.
- ❖ Åtgärder för att minska störning vid häckningsplats skall vara utförda.
- ❖ Havsörn skall finnas kvar som häckfågel i området.

Törnskata, *Lanius collurio*

- ❖ Törnskatan skall ha lämpliga häckningsmiljöer i området.
- ❖ Populationen av törnskata skall inte minska.

Skräntärna, *Sterna caspia*

- ❖ Vattnen utanför strandängarna samt de strandavsnitt som blottas vid lågvatten skall även i fortsättning vara attraktiva som rastplats för skräntärna och arten skall observeras varje år i samma omfattning som under den senaste 10-årsperioden.

❖

Fisktärna, *Sterna hirundo*

- ❖ Fisktärnans häckningsskär skall vara skyddade mot störning och annan påverkan som kan äventyra häckningsresultatet negativt.
- ❖ Arten skall finnas kvar i samma omfattning som under den senaste 10-årsperioden och även observeras under rastsåsongen vår och höst.

Beskrivning av naturtyper i området

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

Närmast strandängarna är vikarna mycket grunda och vid lågvatten i Östersjön ligger delar av bottenarna i eller strax över vattenytan. Bottensubstratet är i norra delen sand, men övergår i söder i leriga sediment. Bankarna utgör, särskilt vår och höst förnämliga födolokaler för rastande fågelarter.

Stora grunda vikar och sund

Snäckviken och Strandstuguviken utgör två mycket grunda havsvikar på lersediment och sand. Dessa hyser många småorganismer av betydelse som föda för rastande fågelarter. De grunda vattnen har en gles vegetation av främst borstnate, men även hårsärv, ålnate och skörsträfs (en kransalg) förekommer rätt allmänt. Närmare land växer på boskapstrampade bottenar en hel del dvärgsäv, *Eleocharis parvula*. Vattenväxterna har en stor betydelse som föda för rastande fågelarter, främst under höststräcket.

*Havsstrandängar av Östersjötyp

I området finns Sörmlands största sammanhängande system av strandängar. Dessa har stor betydelse för många fågelarter och tusentals fåglar trängs här varje höst och vår för att fylla sin kräva. Ett mycket stort antal fåglar har observerats här genom åren och utgör ett av de förnämsta rastlokalerna utmed hela Sörmlandskusten. Strandängarna är även en av de bäst dokumenterade fågellokalerna i länet och de årliga rapporterna är intressanta för att se förändringar i fågelfaunan över tiden. I samband med vår- och höststräck rastar här vadare i hundratals. Framträdande är mängder med kärnsnäppa, småsnäppa, spovsnäppa, myrsnäppa, kustsnäppa, dvärgbeckasin, myrspov, svartsnäppa med flera. Sällsynt uppträder här även tereksnäppa, dammsnäppa och tuvsnäppa.

Strandängarna är i regel mycket flacka och under delar av året finns grunda bassänger bevuxna med krypven. Vattenståndet i havet påverkar strandängarnas kemi och fysiologi liksom zonerings av vegetationstyper. På några håll finns artrika strandängstyper som påverkats av kalk i angränsande skalgruslager. Här växer bl.a. majviva, hartmannstarr, sumpgentiana, stallört och inte mindre än sex rödlistade maskrosor, varav tre nationellt hotade. Flera av dem förekommer i mycket stora bestånd, t.ex. smalfjällig strandmaskros, vilken är klassad som starkt hotad (EN). Med sina över 1000 exemplar är Strandstuguviken den viktigaste lokalen för denna art i världen. Området är dessutom länets förnämsta lokal för hävdgynnade maskrosor.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytter

Berg går i dagen på många håll i området, vilket är karaktäristiskt för ett kustlandskap som detta. I regel är bergen täckta av lavar men i låglänta partier, där viss näring tillförts av kreatur och där hållarna är solbelysta och påverkade av tramp, uppträder ettåriga växter som backtrav, nagelört och styvmorsviol ihop med suckulenter som Sedum-arter och andra arter som gråfibbla och femfingerört.

*Lövsumpskogar

Naturtypen är i området i huvudsak lokaliserad till den inre delen av Kvislingen. Sumpskogen domineras här av klibbal och björk och har hävdats in i sen tid. En del av skogen är ung, i övrigt äldre med en del död ved av klibbal. Ett dike skär rätt igenom och en del upptorkning av skogen har skett vilket medfört att gran vandrat in.

*Västlig taiga

Naturlig barrskog utan sentida avverkningar finns framför allt på Kvislingen men också i Våmskogen. Granarna och tallarna är ofta grova och en hel del död ved i form av grova lågor ligger strödda på marken. Skogsbestånden är tidigare påverkade av betesdrift. Dock har utvecklingen mot naturskog gått så långt att bestånden innehåller flertalet av de kriterier som bör uppfyllas för västlig taiga.

Örtrika skogar med gran

Grandominerade skogar med inslag av stora ekar som rest av ett tidigare hagmarksstadium finns här och var i området. Örtrikedomen är i regel stor och det finns både rester från en tidigare hagmarksgeneration som rena lundväxtsamhällen med insalg av desmeknopp, hässlebrodd och tandrot.

Trädklädda betesmarker

Väster om Stor-Tallaren ligger ett större område med betad skog. Den består främst av gran och tall men även björk, en och sälg finns företrädda. I fältskiktet finns exempel på växtsamhällen med hävdgynnade arter som utvecklats under många år av betesdrift. Skogen betas i samma fälla som de omgivande strandängarna. Några mindre bestånd av trädklädd hagmark finns också, t.ex. norr om Snäckviken, där trädskiktet domineras av tall samt mellan Snäckviken och Stjärnholmsviken.

Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ

Cirka 700 m NV om Snäckholmen ligger ett mycket litet bestånd av denna naturtyp. Eken dominerar och vegetationen är rik på gräs och örter. Ekarna är i regel 100-150 år gamla, riktigt grova träd saknas.

Näringsfattig ekskog

Norr om Lilla Flättna ligger en bergbunden, lövdominerad skog med mycket ek. Här ingår även en del asp, tall och rönn. Floran består av smalbladiga gräs och enstaka örter. Eken är ofta senvuxen och ofta behängd med skägglavar och andra större lavar. I den bergiga miljön har eken möjlighet att finnas kvar eftersom granen har svårt att konkurrera på den torra marken.

Beskrivning av arter enligt fågeldirektivet

Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Den vitkindade gåsen är ursprungligen en arktisk häckningsfågel. Gåsen känns igen på de vita kinderna, den grå ryggen och det svarta bröstet. Den är mindre än släktingen kanadagåsen. I dag häckar den vitkindade gåsen också i Östersjön. Det häckande beståndet inom hela Östersjön uppgick år 2003 till 6 500 par av vilka 5 400 häckade i Sverige. Inga fåglar av denna art häckar idag inom Natura 2000-området. Under sommaren kommer dock mängder av vitkindade gäss in från häckningsskären och gåsfamiljerna håller tillsammans med andra gäss gräsmarkerna närmast vattenbrynen kortbetade.

Sångsvan, *Cygnus cygnus*

Från att ha varit en mycket sällsynt häckfågel under 1900-talets mitt har arten under senare år expanderat kraftigt. Sångsvanen häckar i grunda vegetationsrika vatten som tjärnar, myrgölar och små sjöar. Ostörda förhållanden på vårrastlokalerna är mycket viktiga. Vintertid betar arten såväl i grunda vattenområden som på fält med odlade grödor. Arten förekommer i området som rastande, men är här inte särskilt vanlig.

Havsörn, *Haliaetus albicilla*

Vår största rovfågel som under lång tid på 1900-talet minskade i antal, bl a beroende på miljögifter och förföljelse. Tack vare intensiva räddningsinsatser de senaste decennierna ser vi nu en vändning. Havsörnen är till stor del knuten till vatten för sitt födosök. Under häckningssäsongen är fisk den dominerande födan, men den tar även fågel och medelstora däggdjur. Havsörnen bygger stora, omfångsrika och tunga bon och kräver därför kraftiga träd (i första hand tall) för boets placering. Örnen är väldigt störningskänslig vid bopplatsen. Arten jagar över arealer i storleksordningen 50–200 km². De köns mogna, etablerade örnarna är i huvudsak stannfåglar. Ungfågglarna rör sig över betydande områden under de första levnadsåren, men förhållandevis få lämnar landet. När örnarna blir köns mogna och etablerar sig vid 4–5 års ålder sker detta i allmänhet i närheten av uppfödningssplatsen. Havsörnen är inne i en expansiv period. 1995 uppgick det häckande beståndet i landet till ungefär 200 par, idag är de fler. Havsörnen är rödlistat i kategorin Missgynnad (NT) i Sverige. Arten häckar i området. Boet blåste dock ned 2007, men kommer sannolikt att återuppbyggas. Området är välbevakat.

Törnskata, *Lanius collurio*

Den klassiska törnskatemiljön är öppna, torra, soliga och insektsrika områden som buskmarker, beteshagar, snåriga skogsbryn, buskbevuxna hedmarker och strandängar. Arten föredrar en småskalig och varierad miljö med artrik buskvegetation, gärna i form av taggiga buskar som slån, hagtorn, nypon och björnbär. Fältskiktet bör helst vara rikt och varierat med en omväxlande struktur så att kala, kortbetade och högvuxna partier avlöser varandra. Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 5 ha. Törnskatan häckar i

samtliga svenska län. Dock är beståndet i Norrlands inland mycket svagt och i fjälltrakterna saknas arten helt. Uppskattat bestånd i Sverige är 26-34 000 par. Det svenska beståndet utgör därmed drygt 1 % av det samlade europeiska beståndet på uppskattningsvis 2,2 miljoner par. Törnskatan har uppvisat en mycket kraftig tillbakagång under de senaste 25 åren av allt att döma har beståndet minskat med 2/3 under denna period. Arten häckar vid Strandstuguviken, dock okänt i hur många par.

Skräntärna, *Sterna caspia*

Skräntärnan har en splittrad världsbredning med förekomster i Europa, Asien, Afrika, Australien och Nordamerika. En stor del av beståndet häckar längs havskuster, men arten finns även i brackvattensområden och i sötvattenmiljöer i de centrala delarna av Asien och Nordamerika. Skräntärnan är mycket sällsynt som häckfågel i Europa. Det samlade beståndet beräknas uppgå till ca 2000 par, varav ca ¾ i Östersjöområdet och ¼ längs Svartahavskusten i Ukraina. Till detta kommer 3000-5000 par i Volga-deltat i Ryssland. Ett litet bestånd finns även längs medelhavskusten i Spanien.

Arten häckar företrädesvis i kolonier, men även solitärt, längs Östersjökusten från nordöstra Skåne till Norrbotten samt sällsynt i Vänerens skärgårdsområden. Skräntärnan livnär sig på fisk (främst abborre, mört och strömming) vilket den fångar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Under häckningen kan födosökande skräntärnor uppsöka fiskrika vatten åtskilliga mil från boplatsen. Skräntärnan är rödlistad i kategorin sårbar (VU) i Sverige och har ett särskilt åtgärdsprogram.

Arten häckar inte vid Strandstuviken men rastar regelbundet i kolonier upp till 20-25 exemplar, ibland i än större samlingar, t.ex. i april 2000, då 75 exemplar kunde räknas vid ett tillfälle.

Fisktärna, *Sterna hirundo*

Fisktärnan har ett vidsträckt utbredningsområde som omfattar de norra delarna av den europeiska och asiatiska kontinenten söderut till Nordafrika och Arabiska halvön. Arten finns dessutom längs Nordamerikas östkust söderut till Mexico. Den häckar såväl längs större vattendrag som vid sjöar samt längs kusterna. Det samlade europeiska beståndet har beräknats till drygt 200 000 par varav merparten finns i de norra delarna.

Fisktärnan häckar i regel solitärt eller i små kolonier om uppemot 20 par. Större kolonier är sällsynta, och den största koloni som noterats höll 300 par. Fisktärnan samhäckar ofta med silvertärna och skrattmå. Som hos övriga tärnarter är kolonierna instabila och lämpliga häckningsplatser kan till synes helt utan anledning överges från ett år till ett annat. De häckande fåglarna födosöker över tämligen stora områden (ofta i storleksordningen 1-5 km²), och i sjörika områden kan de ses fiska i närliggande sjöar. De nordiska fisktärnorna är långsflyttare som övervintrar längs Afrikas väst- och sydkust, framför allt i området runt Godahoppsudden.

Arten häckar vid Strandstuviken på de yttersta skären, dock okänt i vilken omfattning, men söker föda i hela området och observeras också rastande på strandängarna, gärna på de blottade ler- och sandbottenarna längs strandlinjen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

- ❖ Grunt vatten med god vattenkvalitet, ingen övergödning
- ❖ Rik botten- och epifauna som födobas för fågellivet

Stora grunda vikar och sund

- ❖ Grunt vatten där gränsen definieras av närvaro av bandtång- eller natesamhällen
- ❖ Olika sediment och substrat och stor variation i vegetation
- ❖ Artrika växt- och djursamhällen
- ❖ Strandområdena hyser ofta vassar och strandängar
- ❖ Viktiga reproduktionslokaler för fisk
- ❖ God vattenkvalitet, ingen övergödning
- ❖ Opåverkat från muddringar och liknande

*Havsstrandängar av östersjö-typ

- ❖ Ett tidigt betespåsläpp kombinerat med att vegetationen är väl avbetad vid vegetationsperioden slut. Detta ger goda möjligheter att hålla nere oönskad vegetation samt att djuren tillväxt blir bättre
- ❖ Strandängsväxter med marknära bladmassa behöver ljus och värme för fotosyntes, tillväxt och groning.
- ❖ Växter beroende av fröspridning behöver störning av grässvålen för att deras frön skall komma i kontakt med jord och kunna gro. Denna störning sker naturligtast och bäst genom kreaturstramp. Sannolikt sker även en viss uppfrysning under senvintern.
- ❖ Havsstrandängar påverkas såväl av fastmarksvatten som är sött och havsvatten som är salt. Detta innebär att växterna grupperade i vissa fasta konstellationer uppträder som band från havet och inåt land. Denna zonerings påverkas dels av markens lutning dels av sötvattenutflödet.
- ❖ Strandängarna och de grunda sedimentbottarna har ett rikt växt- och djurliv för att kunna tjänstgöra som viktiga rast- och födosöksområden för fågellivet under vår och höst men även för arter under häckningssäsong.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytter

- ❖ Växter på klippställar är i regel beroende av ljus och värme. Deras tillväxt startar tidigt om våren och de hinner ofta blomma och sätta frukt innan sommartorkan. Om berghällarna beskuggas minskas den tillväxthämmande effekten den begränsade vattentillgången utövar på träd, buskar och andra mer uttorkningskänsliga arter.

*Västlig taiga

- ❖ Död ved i olika nedbrytningsstadier är avgörande för att området skall innehålla för naturtypen intressanta och ovanliga vedlevande arter. Död ved bör finnas i form av lågor, torrakor, grenar, hålträd samt även tillskapad ny död ved

- ❖ Andra viktiga substrat är gamla och grova träd med speciell barkstruktur samt tjocka förnalager för svampar i anslutning till främst äldre granar
- ❖ Fördelningen tall- gran i det framtida skogsbeståndet skall bestämmas utifrån markens förutsättningar (bonitet etc). Att naturlig dynamik får råda är viktigt
- ❖ Gynna lövinslaget då många hotade arter är beroende av lövträd
- ❖ Grova träd med kraftiga kronor är potentiella boplatser för rovfåglar och andra rovfåglar med stora, tunga bobyggen.

Näringsrik granskog

- ❖ Lundväxterna i den örtrika granskogen kräver ständig tillgång på näring och kalk, vilket uppnås då markaktiviteten, t.ex. genom daggmaskar, hålls på en hög nivå. Detta förhindrar urlakning och podsolering.
- ❖ Lundväxterna i örtskogen är känsliga för bete och har sannolikt varit tillbakatryckta under perioder av betesdrift men har efter betets upphörande expanderat och finns nu nästan överallt.
- ❖ De skuggtoleranta arter som växer i fuktstråk är inte bara känsliga för ljus, de skall också ha hög luftfuktighet och syrerika förhållanden, vilket kräver en viss rörlighet hos markvattnet.
- ❖ Förna av granbarr avger vid nedbrytning sura ämnen, vilka ökar utsöndringen av järn och aluminium i markytan. Dessa ämnen är i större mängd giftiga för många växter. För att bibehålla en örtrik markflora är det viktigt att basisk lövförna tillförs så att negativa effekter i markkemin minimeras.
- ❖ Löv av hassel och andra lövbuskar ger en basisk förna och det är därför viktigt att låta det lövrika buskskiktet stå kvar för att bibehålla en god syra-basstatus i markens övre skikt.
- ❖ Utströmmande grundvatten har i regel ett högre pH än markvattnet i torrare partier. Detta gynnar växtligheten, som ofta är betydligt rikare där marken är fuktig. För många av skogens sällsyntaste arter är det viktigt med kontinuerligt flöde av utströmmande grundvatten.

Trädklädd betesmark

- ❖ Vidkroniga träd, som växt upp i öppet solbelyst läge, måste även fortsättningsvis ha ljus och värme för att inte konkurreras ut. Många av de organismer som lever på dessa träd, t.ex. lavar och insekter minskar vid ökad beskuggning.
- ❖ Fältskiktet behöver ljus och fortsatt hävd för att inte grässvålen ska luckras upp och kärlväxterna utkonkurreras av skuggtåliga arter.
- ❖ Ett bibehållet krontäcke av minst 25 % och max 75 %.
- ❖ Trädkontinuitet och inslag av gamla träd.
- ❖ Fortsatt hävd i form av bete. Marken ska i regel vara väl avbetad vid vegetationsperiodens slut.
- ❖ Förekomst av blommande buskar av t.ex. hagtorn, slån och rosenbuskar ökar diversiteten och är hemvist för många fjärilar och andra insekter.
- ❖ Förekomst av olika substrat krävs för epifytiska lavar och svampar, samt för insekter: Gamla och/eller grova träd av olika trädslag för lavar, mossor och svampar. Död ved främst i form av, torrträd och hålträd, men även enskilda lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier för bl.a. vedlevande insekter.

*Lövsumpskog

- ❖ Kontinuitet av klibbal/björk av varierande ålder inklusive gamla träd.
- ❖ Förekomst av trädsocklar i lövsumpskogen
- ❖ Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp
- ❖ Opåverkad hydrologi då växter i kärr- och sumpskogsmiljö drabbas hårt av torka, särskilt om torkan blir permanent som efter en dränering. Andra mer torktåliga arter konkurrerar då ut den ursprungliga florán
- ❖ En variationsrik miljö skapar olika mikromiljöer i naturskogen med sin olika beskuggning, gamla träd, socklar och lågor då substrattillgång är viktiga för många sällsynta arter av växter, svampar och djur med speciella ekologiska krav

Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog

- ❖ Kontinuitet av ek i varierande ålder, inklusive gamla träd.
- ❖ Förekomst av substrat är viktigt för epifytiska lavar, mossor och svampar, samt för insekter och landmollusker. Exempel på substrat: Död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor m.m. av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier.
- ❖ Gamla träd och grova träd av olika trädslag.
- ❖ Naturlig dynamik. Naturvärdena i skogar som varit slutna under längre tid utvecklas till stora delar genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.
- ❖ Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar. Den gynnsamma bevarandestatusen är avhängig de ekologiska krav som arterna har så att de kan finnas kvar och öka i antal.
- ❖ Hassel är troligen en förutsättning för gynnsam bevarandestatus, då den är värdväxt för många mykorrhizasvampar. Flera förnasvampar gynnas av de markförutsättningar som hasselförnans goda egenskaper ger.

Näringsfattig ekskog

- ❖ Ekar och organismer knutna till äldre ekar kan långsiktigt överleva i bergsmiljö därför att torrsumrar regelbundet slår ut alla övriga träd som uppnått en viss ålder och höjd. På det sättet kan naturvärdena bestå utan skogliga ingrepp.
- ❖ Hänglavar gynnas av hög luftfuktighet, ren luft och äldre träd i orörd miljö.
- ❖ Viktiga substrat i skog med naturlig dynamik är död ved, t.ex. grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd.
- ❖ Skogstypen är så öppen som behövs för att säkra överlevnaden av äldre ekar, vilket innebär att äldre ekar med beskuggade kronor kan behöva frihuggas.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan följer en beskrivning av några hotbilder mot naturvärdena inom Natura 2000-området. Det kan naturligtvis finnas fler men avsikten med detta stycke är att beskriva några tänkbara hot. De flesta hot mot området är i dagsläget avvärjda då de regleras i föreskrifter för naturreservatet.

Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten

- ❖ Övergödning, vilket kan innebära ökning av antalet snabbväxande trådalger som konkurrerar ut ursprunglig vegetation.
- ❖ Drivande algmattor, oftast bestående av fintrådiga alger. De ger upphov till syrgasbrist, kan utsöndra gifter och påverka djurlivet negativt.
- ❖ Förändrat vattenutbyte
- ❖ Fiske med redskap som skadar bottenarna
- ❖ Körning med vattenskoter
- ❖ Vindsurfing, särskilt kitesurfing (med fallskrämsliknande anordning)
- ❖ Utsläpp av olja och/eller gifter
- ❖ Klimatrelaterad vattenståndshöjning i Östersjön som innebär att bottenarna småningom inte längre blottas vid lågvatten

Stora grunda vikar och sund

- ❖ Ökad eutrofiering av Östersjöns vatten, vilket innebär minskat siktdjup, igenväxning och förändrad artsammansättning. Övergödning stryper även syretillgången på bottenarna.
- ❖ Uppgrundning pga ökad sedimentering.
- ❖ Kväveläckage från bilar, jord- och skogsbruk.
- ❖ Utsläpp av olja och kemikalier
- ❖ Exploatering i form av bebyggelse, bryggor etc.
- ❖ Skador till följd av muddringar
- ❖ Skador från båttrafik, bl.a. utnyttjande av vattenskotrar
- ❖ Vindsurfing, särskilt kitesurfing (med fallskrämsliknande anordning)
- ❖ Fiske efter vissa känsliga arter eller överfiske.

*Havsstrandängar av Östersjötyp

- ❖ Minskat eller upphört bete som kan medföra igenväxning av öppna ytor med t.ex. klibbal och högrörtvegetation.
- ❖ Tillskottsutfordring som kan ge lokal kväveanrikning till nackdel för känslig flora.
- ❖ Gödsling med handelsgödselmedel och/eller insåning av vallväxter.
- ❖ Bebyggelse eller annan exploatering som innebär att hela eller delar av strandängarna måste tas ur drift.
- ❖ Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.
- ❖ Bete vintertid som påverkar skottillväxten i grässvålen under den tidiga våren.
- ❖ Grävning eller andra markingrepp, t.ex. nedgrävning av elkabel.
- ❖ Näringsutjämning dvs betesdjuren betar näringsrikt foder på gammal åkermark och lämnar sin gödsel i vegetationstyper på magrare mark.

Pionjärvegetation på silikatrika bergytor

- ❖ Igenväxning och beskuggning av öppna berghällar med rik örtflora
- ❖ Deponering av jord eller annat material på de öppna berghällarna som kan medföra kvävning och beskuggning av vegetationen.

*Lövsumpskogar

- ❖ Invandring av ung gran
- ❖ Minskat vattenflöde i källpåverkade delar
- ❖ Skyddsdikning i angränsande skogsbestånd
- ❖ Alltför hårda röjningar av träd- och buskskikt med för intensivt ljusinsläpp
- ❖ Försurning av marken
- ❖ Avverkningar av lövträd som minskar lövsumpskogens biologiska variation
- ❖ Dikningar eller andra ingrepp som förändrar det hydrologiska tillståndet
- ❖ Borttagande av död ved
- ❖ Ökat kvävenedfall eller påverkan av kväve från omgivningen

*Västlig taiga

- ❖ Alla former av skogsbruk i eller i direkt anslutning till området.
- ❖ Markberedning och annat som förändrar hydrologin
- ❖ Anläggande av skogsbilvägar
- ❖ Att död, torr ved kan utnyttjas av friluftslivet till eldar.

Örtrika, näringsrika skogar med gran

- ❖ Slutavverkning av skog
- ❖ Borttagande av lövträd och lövbuskar
- ❖ Borttagande av död ved

Trädklädd betesmark

- ❖ Minskat eller upphört bete som kan medföra igenväxning av gläntor och öppna ytor.
- ❖ Avverkning av värdefulla träd och buskar.
- ❖ Tillskottsutfordring som kan ge ytterligare kväveanrikning till nackdel för känslig flora.
- ❖ Gödsling med handelsgödselmedel eller insåning av vallväxter.
- ❖ Bebyggelse eller annan exploatering som innebär att hela eller delar av hagen måste tas ur drift.
- ❖ Dikning eller andra åtgärder som kan förändra hydrologin i området.

Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog

- ❖ Alla former av produktionsinriktat skogsbruk.
- ❖ Luftföroreningar och ökat kvävenedfall kan utarma den känsliga epifytfloran av lavar och svampar samt förändra näringsstatus och artsammansättning i fältskiktet.
- ❖ Fragmentering kan leda till kanteffekter i små objekt samt minskat utbyte mellan områden vilket kan medföra brist på genflöde mellan populationer.
- ❖ Mycket gamla träd (främst ek), kan skuggas ihjäl i förtid om andra träd tillåts växa upp i kronorna.

Näringsfattig ekskog

- ❖ Alla typer av skogliga åtgärder i impedimentskog på bergig, blockig mark.
- ❖ Tillvaratagande av död ved.
- ❖ Beskuggning av äldre ekar som kan medföra att ekarna dör.
- ❖ Ökad invandring och/eller tillväxt av gran i lövskogen.

- ❖ Skogliga åtgärder som inte är nödvändiga för naturtypen och dess biologiska värden.
- ❖ Luftföroreningar som kan inverka negativt på den väl utvecklade hänglavförekomsten.
- ❖ Deponering av jord, sand, avfall, bråte etc.

Bevarandestatus idag

Naturtyp	Gynnsam bevarandestatus (ja/nej)	Kommentar
<i>Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten</i>	Ja	Möjligen sker långsamma negativa förändringar till följd av Östersjöns eutrofiering.
<i>Stora grunda vikar och sund</i>	Ja	Möjligen sker långsamma negativa förändringar till följd av Östersjöns eutrofiering.
<i>*Havsstrandängar av östersjötyp</i>	Ja	
<i>Pionjärvegetation på silikatrika bergytter</i>	Ja	
<i>*Västlig taiga</i>	Nej	Skogen är visserligen gammal, men kontinuiteten är inte lång och det är ännu inte tillräckligt med död ved
<i>Näringsrik granskog</i>	Ja	
<i>Trädklädd betesmark</i>	Ja	Frihuggning av en del äldre ekar behöver eventuellt göras
<i>*Lövsumpskog</i>	Ja/nej	I al-björkskogen N om Stjärnholmsviken vandrar ung gran in. I närheten finns också ett dike som dränerar sumpskogen, vilket ger upptorkningseffekter.
<i>Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog</i>	Ja	
<i>Näringsfattig ekskog</i>	Ja	
ARTER UR FÅGELDIREKTIVET		
<i>Vitkindad gås</i>	Ja	
<i>Skräntärna</i>	Ja	
<i>Sångsvan</i>	Ja	
<i>Havsörn</i>	Ja	
<i>Törnskata</i>	Ja	
<i>Fisktärna</i>	Ja	

Förslag till bevarandeåtgärder med tidplan

Bevarandeåtgärderna syftar till att skötseln blir sådan att områdets naturtyper består och de typiska arterna kan leva kvar och sprida sig.

Naturtyp	Åtgärd	År	Finansiering
Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten	Ingen	---	---
Stora grunda vikar och sund	Ingen	---	---
*Havsstrandängar av östersjötyp	Kontinuerligt bete, betesputsning av tuvtåtel samt röjning av buskskikt vid behov	årligen	Länsstyrelsens miljöstöd
Pionjärvegetation på silikatrika bergytter	Manuell röjning av träd- och buskskikt vid behov	----	Kommunen
*Västlig taiga	Inventering av naturvärden	2010	Länsstyrelsen
Näringsrik granskog	Inventering av skogliga naturvärden, där också det bör ske kontroll om några ekar i naturtypen har så höga naturvärden att de är i behov av frihuggning.	2010	Länsstyrelsen
Trädklädd betesmark	Kontinuerligt bete, vid behov röjning av buskskikt samt frihuggning av ek	Årligen	Länsstyrelsen Kommunen
*Lövsumpskog	Ingen	----	----
Näringsrik ek-/ek-avenbokskog	Inventering av naturvärden	2010	Länsstyrelsen
Näringsfattig ekskog	Frihuggning av äldre ekar vid behov. Inventering av naturvärden	2010	Länsstyrelsen
Vitkindad gås	Kontinuerligt bete av strandängarna. Inventering av eventuella häckningsplatser för arten.	Årligen	Länsstyrelsens miljöstöd
Skräntärna	Ingen	----	----
Sångsvan	Ingen	----	----
Havsörn	Kontinuerlig bevakning av boplatser	Årligen	Länsstyrelsen
Törnskata	Ingen	----	----
Fisktärna	Inventering av häckningslokaler för fisktärna.	----	----

För naturtyp som inte är definierad inom Natura 2000 gäller naturreservatets skötselplan:

Uppföljning av bevarandemål

När basinventeringen genomförts kan mer noggranna uppgifter lämnas.

Naturtyp	Åtgärd - tidpunkt	Finansiering
Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten	Uppföljning av marina biotoper i Natura 2000 – metodutveckling pågår	Länsstyrelsen
Stora grunda vikar och sund	Uppföljning av marina biotoper i Natura 2000 – metodutveckling pågår	Länsstyrelsen
*Havsstrandängar av östersjötyp	<p>Frekvensanalys av majviva, utförs vart 5:e år med början 2010.</p> <p>Uppföljning av gräsmarker, Natura 2000 – typiska arter, gräshöjd och buskvegetationsmätning 2008</p> <p>Uppföljning av rödlistade kärlväxter genom floraväxterimetoden görs vart 5:e år med början 2010.</p> <p>Hävdstatus kontrolleras var 5:e år i samband med miljöstödskontroller med början 2011.</p> <p>Kontakt med markägare/arrendator utförs årligen för information om hävd, djurantal och eventuell igenväxning.</p>	Länsstyrelsen
Pionjärvegetation på silikatrika bergytter	Uppföljning av typiska arter enligt metodik för uppföljning i Natura 2000. Kontroll av träd- och buskskiktets utbredning görs vart 12:e år.	Länsstyrelsen
*Västlig taiga	Uppföljning enl metodik i Natura 2000 (metodikutveckling pågår)	Länsstyrelsen
Näringsrik granskog	Uppföljning enl metodik i Natura 2000 (metodikutveckling pågår)	Länsstyrelsen
Trädklädd betesmark	Uppföljning av typiska arter enligt metodik i Natura 2000. Kontroll av hävdstatus och buskskiktets utbredning 2008	Länsstyrelsen
*Lövsumpskog	Uppföljning enl metodik i Natura 2000 (metodikutveckling pågår)	Länsstyrelsen
Näringsrik ek-/ek-avenbokskog	Uppföljning enl metodik i Natura 2000 (metodikutveckling pågår)	Länsstyrelsen
Näringsfattig ekskog	Uppföljning enl metodik i Natura 2000 (metodikutveckling pågår)	Länsstyrelsen

Vitkindad gås	Uppföljning genom löpande observationer, vilka rapporteras i Svalan	Länsstyrelsen
Skräntärna	Uppföljning genom löpande observationer, vilka rapporteras i Svalan	Länsstyrelsen
Sångsvan	Uppföljning genom löpande observationer, vilka rapporteras i Svalan	Länsstyrelsen
Havsörn	Uppföljning av häckningsresultat görs årligen	Länsstyrelsen
Törnskata	Uppföljning genom löpande observationer, vilka rapporteras i Svalan	Länsstyrelsen
Fisktärna	Uppföljning genom löpande observationer, vilka rapporteras i Svalan	Länsstyrelsen

Referenser

Artportalen. Internetbaserad central för biologisk artinformation, www.artportalen.se.
Fågelportalen "Svalan" innehåller > 8 000 observationsdata från Strandstuviken.

Björkhem, G. & Ekblad, M. 1996: Makrofytinventering i Nyköpings fjärdar.
Vattenlaboratoriet, Nyköpings kommun.

Gustafsson, J. 1982: Rovfågelsträcket över Strandstuviken 1981. Fåglar i Sörmland 15: 20-26

Gustafsson, J. 1983: Rovfågelsträcket över Strandstuviken hösten 1982.
Fåglar i Sörmland 16: 15-18

Gustafsson, J. 1983: En vadarvecka vid Strandstuviken. Fåglar i Sörmland 16: 1-6

Gustafsson, J. 1984: Meddelande nr 1 Snäckviken. Fåglar i Sörmland 17: 40

Jansson, S.-O. 1978: Strandstuviken – Sörmlands bästa vadarlokal? Nyköpings Biologiska
Förenings medlemsblad 19:3

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1991: Program för bevarande av natur- och
kulturmiljövärden i odlingslandskapet. Nyköping.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1986: Skötselplan för Strandstuguvikens naturreservat.
Reviderad 1988.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 2000: Strandstuviken – område av riksintresse för
naturvård i Södermanlands län, nr NRO 04 005. Registerblad.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 2001: Åtgärdsplan för bevarande av biologisk mångfald
och kulturhistoriska värden i betesmarker och slätterängar, nr: 32-1919-2001

- Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
- Nyköpings och Oxelösunds kommuner 1980: Markdispositionsplan för Södermanlands kust och skärgård.
- Pettersson, H. 1968: Strandstuguområdets fåglar. Fåglar i Sörmland 1: 23-38.
- Rafstedt, T. 1975: Översiktlig naturinventering. Sörmlandskusten. Länsstyrelsen i Södermanlands län informerar.
- Rydberg, H. 1985: Strandstuviken. Botanisk inventering av strandängarna. Länsstyrelsen i Södermanlands län. Opubl. rapport. 33 sid.
- Rydberg, H. & Vik, P. 1992: Ängs- och hagmarker i Södermanlands län. Länsstyrelsen i Södermanlands län. Nyköping.
- Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: Sörmlands Flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.
- Rydberg, H. 2003: Närströvområden. Nyköpings tätort. Nyköpings kommun.
- Schröder, J. m.fl. 1992: Våtmarksinventeringen. Länsstyrelsen i Södermanlands län. Opubl. sammanställning.
- Tyler, G. 1968: Mellansvenska havsstrandängar. Sveriges Natur. Årsbok 1968: 203-212
- Tyler, G. 1969: Studies in the ecology of Baltic sea-shore meadows. II. Flora and vegetation. Opera Botanica N:o 25

Exempel på arter

Kärlväxter

Hagmaskros	Taraxacum lepidum	Bara två svenska fyndplatser
Fläckmaskros	Taraxacum maculigerum	Rödlistad – NT
Kvällsmaskros	Taraxacum praestans	Rödlistad – VU
Liten kärrmaskros	Taraxacum litorale	Rödlistad – VU
Smalfjällig strandmaskros	Taraxacum egregium	Rödlistad – EN
Gelerts maskros	Taraxacum gelertii	Regionalt rödlistad – RR
Strandmaskros	Taraxacum suecicum	Regionalt rödlistad – RR
Marklunds maskros	Taraxacum marklundii	Enda förekomsten i Sörmland
Hartmanstarr	Carex hartmanii	Rödlistad - NT
Majviva	Primula farinosa	Regionalt rödlistad - RR
Sumpgentiana	Gentianella uliginosa	Regionalt rödlistad - RR
Stallört	Ononis hircina	Sällsynt
Dvärgsäv	Eleocharis parvula	Sällsynt – mindre allmän

Fåglar

Häckande/möjligen häckande

Sparvuggla
Törnskata
Havsörn
Spillkråka
Sydlig gulärta
Gärdsmyg
Mindre hackspett
Steglits
Rosenfink
Härmsångare
Mindre korsnäbb
Skogsduva

Rastande

Salskrake
Bergand
Skedand
Snatterand
Bläsgås
Vitkindad gås
Sångsvan
Stenfalk
Lärfalk
Kärrensäppa
Småsnäppa
Kustsnäppa
Spovsnäppa
Svartsnäppa
Mosnäppa
Gluttsnäppa
Kustpipare
Större strandpipare
Mindre strandpipare
Skräntärna
Dvärgmås
Myrspov

Strandstuviken
SE0220020

 Yttergräns Natura 2000-område

